

Kuupäev: 10.02. 2025

Kestvus: 17.00-19.00 (2h)

Asukoht: Kilingi-Nõmme Klubi (10. veebruaril Tihemetsa Huvi-ja Spordikeskusesse kavandatud avalik arutelu toimus koosolekuruumide kastutuskõlbmatuks muutumise tõttu taaskord Kilingi-Nõmme Klubis)

Arutelu tüüp: Planeerimisseaduse § 101 alusel

Protokollis: Liina Ollema (Plannum OÜ)

Saarde valla tuulepargi edasiarenduse eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu

Sissejuhatus: Kristin Parts (moderaator), Merileid Kütt (taastuenergia spetsialist), Riin Kutsar (juhtekspert).

Lühendid:

EP – eriplaneering

ÜP – üldplaneering

KOV – kohalik omavalitsus

KSH – keskkonnamõju strateegiline hindamine

Sissejuhatus: moderaator, Merileid Kütt, Riin Kutsar

Arutelu

Veiko Kuusik: Esitan Villu Ruusmanni ettepanekuid ja täiendusi, mida ta soovib lisada KSH programmi.

Riin Kutsar: Villu Ruusmann on need ka kirjalikult esitatud. Anname neile ka kirjalikud vastused.

Veiko Kuusik: meil oleks vaja avalikult analüüsida, müra mõõtmise protsessi.

Riin Kutsar: küsige konkreetset ettepanekud ära. Me ei saa veel anda hinnanguid, kui me veel selles protsessis ei ole.

Veiko Kuusik: need pole hinnangud, need on täiendused.

Riin Kutsar: Siin on palju punkte, mis on alles järgmiste etappide teema. Me alles hakkame hindamisega tegelema.

Veiko Kuusik: Palun eraldi peatükina käsitleda kohalikule ilmastikule mõju. Olemasoleva saarde tuulikud jätavad ilmakaardile jälje, justkui tuulikute lähedal sajab vihma. See sama asi kordub Sopi-Tootsi kohal. Miks selline nähtus esineb?

Riin Kutsar: lokaalsed kliimamuutused saavad analüüsitud.

Veiko Kuusik: müra modelleerimise teostamise viisid ja asjad. Soovin, et Kert seda kohe kommenteeriks.

Kert Lapimaa: olen siin Eduard Räästa soovil ja volitusel. Müra modelleerimiseks kasutate windprod. Meil saalis 4 inimest täna kannatab, ometi eelmine kord said modelleeringud tehtud, aga meil on jätkuvalt probleeme inimeste tervisega. Kas see süsteem võimaldab andmeid sisestada selliselt, et me kaalume helirõhutasemeid lineaarselt, mitte 10hz juures, vaid ka alla 1hz nagu tuugenid seda teevad? Nagu infraheli on, see heli toimib teist moodi. Põhja-Pärnumaal on meil eksperdi hinnang, kes ütleb, et seda ei saa sedasi mõõta.

Riin Kutsar: windpro võimaldab mõõta välisõhus levivat müra. Täpsustame selle teema üle. Praegu on ette nähtud kasutada windprod, mida kasutavad kõik Euroopa ettevõtted. Infraheli saame arvutuslikult välja tuua, seda mõõta ei saa. Me oleme ise ka ootaval seisukohal, mis normid tuleb seisukohaks võtta. Aga müramudelid toimivad halvima võimaliku stsenaariumi korral. Kahetsusväärne, et on tuulikud halba mõju avaldanud. Windpro mudelit on ka laiemalt kontrollitud. On modelleeritud kavandatava tegevuse mõju ja hiljem seda ülehinnatud ja mõõdetud ja pigem näitab, et meile teadaoleva info järgi on tegemist ülehindamisega. Tegemist on kuuldava heliga. Mis puudutab nii spetsiifilisi küsimusi, siis pange kirja. Praegu ei ole olemas seadet millega infraheli modelleerida ja mõõta.

Kert Lapimaa: kas juba tervisemuredega inimeste kaebused võetakse ka arvesse KSH-s?

Riin Kutsar: olen kursis ja on ka Terviseamet, kes tegeleb analüüsi väljatöötamisega. See peaks toimuma aprilli jooksul. Mis puudutab KSH-d siis see on seadusega reguleeritud. Tervisepädevus ei ole KSH-s osa. Me lähtume Eestis kehtivatest seadustest. Praegu näitavad mudelid, et tulemusi ei ole ületatud.

Saarde vallavolikogu liige: Te olete ainuisikuline liige ja töötaja OÜ Roheplaanis. Kas te teete tasuta tööd? Miks te modelleerite stuudios, mitte ei käi kohapeal mõõtmast?

Riin Kutsar: Roheplaani andmeid kontrollige täpsemalt. Need ei vasta tõele mida te välja tõite. KSH hindamine tegeleb selle hindamisega, mida ei ole veel olemas. Metoodiline alus saab olla ainult mudeldamine. Parameetrid kujunevad välja reaalsete mõõtmistulemuste alusel ja see, mida tootjad on ette andnud. Ka see, mida kavandatud tuugen endaga kaasa toob. Kui on olemas reaalsed mõõtetulemused, nagu praegu loodetavasti Saarde vallas, kus on reaalne mürauuring tehtud, siis on võimalik ka need andmed arvesse võtta. Et kui mudeldame, kas mõõdetud andmed on vastavuses.

Kodanik: siin ei ole ainult küsimused, vaid ka vastuväited ja ettepanekud. Kuidas sai nahkhiireuuring veebruaris valmis? Kas see oli ka modelleeritud. Mis on hämmastav, et räägite erinevatest plaanidest ja näitate halle uduseid kaarte. Loomulikult neid parke ei tule, raiskate enda ja teiste aega. Aga eks küsime küsimusi. On ju riik ette näinud tellimused aladele. Kas antud ala on erahuvi või riiklik tellimus?

Riin Kutsar: Utilitas Wind tegi ettepaneku EP algatamiseks.

Kodanik: Planeerimisseaduse järgi peaks arvestama kohalike huvidega, mitte riiklike ettepanekutega. Ettepanek: lõpetada see projekt.

Rain, Rõngu kihelkonnast: Etappi, kus mõõdetakse ja hinnatakse alles jõuame. Aga täna on töötavad tuulepargid? Kuidas need saavad töötada? Seniks palume need tuulikud seisata, kuni uuringute vastused tulevad. Kui palju saavad täna kohalikud elanikud soodustust? Kaks aastat on töötanud, palju on soodustus elektri hinnalt?

Riin Kutsar: tuulikutasu võeti vastu aasta tagasi. Teie varem töötanud pargile ei olnud riiklikku tasu ette nähtud. Nüüd peab küsima arendajalt, kas ta maksab vabatahtlikku tasu või ei.

Utilitas Wind OÜ esindaja: tõesti, enne kui tuulikutasu seadus sai loodud, siis olid tuulepargi ehitus juba töös. Utilitas alustas selle tasu maksmisega enne seadust. See tasu on aastast aastasse muutuv. Eelmine aasta vist oli ~1500€ aastas.

Kodanik: meil on teada, et kui Utilitas Wind andis sisse EP taotluse, siis seal on välja toodud, et see tugineb 25.01 Vabariigi Valitsuse korraldusele, see vähempakkumine on tehtud jaanuar 2024. Kuidas on tegu kohaliku omavalitsuse otsustus autonoomiaga, tegemist on ju riigi tellimusega?

Utilitas Wind OÜ esindaja: 2019. oli see aeg kui vallas ÜP algatati. Tuulalad on Saarde valla ÜP-s olnud mõned aastad sees. Arendaja on võtnud äririski, kui õigeks ajaks valmis ei saa, jääd ka toetusest ilma. ÜP-s olid tuulealad sees, siis arendaja võttis selle riski. Risk enda äriks tähendab, et kui on enampakkumisel kindlad kuupäevad sees ja kui ei jõua, siis jääd tagatisest ilma, mille oled riigile maksnud.

Veiko Kuusik: olemasolev Saarde tuulepark on olemas. Praegu saab mõõta ja mudeldamisega võrrelda – siis saab selgelt näha, et mudeldamine valetab. Olen lugenud, et 750 m pealt ei tohiks olla kuulda, siis on tegelikult ka 2 km pealt kuulda.

Riin Kutsar: mina ei tea Utilitase hetke mürauuringut, aga minu teada on hetkel reaalsete elamute juurtest mõõdetud müra. Justnimelt eelnevalt olemasoleva pargi osas on plaan võrrelda reaalseid mõõtmisi mudeldamisega. Seda me saame selles hindamise protsessis aluseks võtta.

Veiko Kuusik: antud mõõtmine ei kõlba, sest minu juures oli tol päeval nii, et tuulikud käsid imeaeglaselt ringi. Ühepäevase mõõtmisega ei saa mitte midagi võrrelda, peab olema pikem periood, tuul on erinev, suund ja tugevus. Antud mõõtmine ei kõlba absoluutselt.

Riin Kutsar: kui uuring on avalikustatud saame otsa vaadata. Seni peate pöörduma arendaja poole.

Kert Lapimaa: poolt tundi pärast ära korjamist hakkasid tuulikud hoogsamalt käima. See on kellaajaliselt kirjas. Mul jäi pooleli jutt tervise teemadest. Merileid kütt, vald korraldas küsitluse uksele 20st seitsmel olid probleemid pärast tuugenite käivitamist. Asi on tõsine. Täna on teada, et inimestel on probleemid. 12 tuugenit on vist plaanis. See olukord ju ei lähe paremaks inimestel. Nende inimeste kaebustega peab arvestama.

Riin Kutsar: meie ei ignoreeri, vald teeb lõpliku otsuse, kas arendada või mitte. KSH käsitleb konkreetseid teemasid. Praegused teated on Terviseametis osaliselt. Vald peaks seda analüüsima ja vajadusel kaasama vastava erialaeksperti hinnangud. KSH-s me inimeste terviseküsimusi

käsitlenud ei hakka. Me lähtume müra mõju hindamisest, varjutusest, visualiseeringutest. Võtame aluseks normid.

Kert Lapimaa: need normid ju ei tööta. Mis nendest seadustest tolku.

Riin Kutsar: need seadused tuleb üle vaadata seaduse koostaja poolt. Meie järgime seadust.

Kodanik: eelmine kord pidin üle küsima asju, mida ma juba väljapaneku ajal küsisin. Kes vastas küsimustele?

Riin Kutsar: vald, ekspert ja arendaja.

Kodanik: Kes siis tegid nahkhiirte ja linnustiku uuringud, millal ja kes maksis?

Riin Kutsar: info on olemas KSH aruandes. Oliver ja Rauno Kalda Elustik OÜ, nahkhiirte uuring. Hannes Pehlak on linnustiku uuring – pole veel valminud. Urmas Sellis – must-toonekurg.

Kodanik: Kas vallajuhid ja arendajad ise elaks hea tujuga tuulepargist 1-2km kaugusel?

Riin Kutsar: ootame KSH programmile küsimusi. See ei puutu programmi.

Kodanik: see ei ole maailmavaateline. Kui keegi ei ela nii lähedal, siis nad ei saagi mõista inimeste muresid. Viimane asi, enne slaidil oli ka kirjas, oluline keskkonna mõju saab olla ka inimese heaolu ohtu seadmine. Mida tunnen et 1,5 a on minu heaolust üle sõidetud ja lõppu ei paista tulevat.

Merileid Kütt: tänane avalik arutelu eesmärk on sisendit saada ja tänan sind info eest. Tulevikus, selle info põhjal, need inimesed, kes otsust teevad, saavad otsuse langetada – kaalutusotsus.

Rain: küsimus vallavanemale, kuna on suur tõenäosus et tuugen tekitab häiringut -kes ja kuidas vastutab? Kui inimesel tekivad probleemid. Palun sisulist vastust ka.

Raivo Ott: Ma ei saanud aru, kas sa mõtled prügistamise probleemi? Mida sa täpselt mõtled?

Rain: kuna probleem on suur ja tõenäosus on suur, et see häirib inimesi - kuidas vald vastutab? Mis ta saab teha kui inimesed pöörduvad? Eduard kolis talve ajaks ära ja läks puhakama - pakub oma maja elamiseks. Teie elate vist lähedal, ma ei tea miks teile see meeldib. Kuidas võtate vastutuse, et inimesed ei peaks kannatama?

Raivo Ott: oleme teadlikud et on tekkinud terviseprobleeme, avaldused on edastatud Terviseametile, kes peab välja selgitama, kas ja kuidas mõjutab. Septembris oli rahvakoosolek Tihemetsas, et saada teada kus ja mis on need kitsaskohad. Selle tulemusel viidi läbi novembris uuring. Kas see oli kvaliteetne selgub märtsis. Augustis volikogu otsustas, et tuleb algatada EP. Valla kohus on see protsess läbi viia. Mina olen uuringute poolt. Uuringute käigus annabki selgitada, mida me saame, kas saame ja kuhu saame. See on uuringu eesmärk. Kas see EP ka kehtestatakse, see alles selgub ca 1,5 a pärast. Kui planeering vastab kõigile normidele.

Rain: kes ja kuidas vastutab?

Raivo Ott: volikogu liikmed, kes kehtestavad või ei.

Rain: millise sõnumiga täna vallavanem läheb volikokku ja milline on isiklik arvamus, et palju neid siia tuleb. Kas see on teie arust normaalne?

Raivo Ott: mina toetan uuringute läbiviimist. Kas ja kuidas ja kui palju saab teha. Kui märtsis on olemasoleva tuulepargi tulemused, siis nagu KSH koostaja ütles, nendega arvestatakse.

Heli Juhkamsoo, Saarde Vallavolikogu liige: meil on ju olemas täna reaalne tagajärg, esimese tuulepargi arendamise järgselt. Ettepanek täiendada lähteandmeid - tooge välja, kuidas inimesed peaksid dokumenteerima oma tervisemõjusid, et neid saaks siis seal aruandes arvestada?

Riin Kutsar: KSH on üks sisend planeeringusse, mille alusel vald saab otsustada. Kõiki teemasid ei pea KSH käsitlema. See ei tähenda, et vald ei peaks arvestama erineva sisendiga. Need samad probleemid, mida on käsitletud. KSH-s ei saa olla kõik lootused, see ei suuda katta kõiki teemasid. Aga see ei tähenda, et vald ei peaks kohalikku kogukonda kuulama ja laiemaid probleeme kaardistama. KSH on väga kindla raamiga. Mõju hindamine tegeleb keskkonnamõju hindamisega. See ei tähenda, et kõiki läbiviidud uuringuid ei peaks arvesse võtma. Meil puudub pädevus tegeleda terviseanalüüsidega KSH raames.

Heli Juhkamsoo: teil ju oli üks slaid, mis ütles, et tuleb ka inimesele mõju vaadata.

Riin Kutsar: tuleb hinnata müra ja varjutust - sellega me tegelema mõjuhindamise protsessis. Aga kui te räägite olemasolevatest tuuleparkidest tekkivate terviseprobleemidega - see pädevus puudub ja volikogu või vald peab saama muud uuringud, et nendega arvestada. Vastumeelsuse hääl on vallale, mitte ekspertidele. See sisend ja KSH sisendina läheb ka vallale, mille alusel tehakse otsus valla poolt. KSH sisaldab kindlat pädevust.

Kodanik: Linnud ei oska rääkida, nendega arvestame rohkem. Mul ikka see teema – must-toonekurg. Vaatasin, et nüüd töötava tuulepargi KSH aruanne on ka teie koostatud. Seal oli ka algus faasis nimetatud must-toonekurge, seire tulemusel 3 pesa 5km raadiuses, isegi musta-toonekurge oli nähtud tuulepargist 500m kaugusel, aga aruandes oli must-toonekurg kadunud. Kas me saame teid üldse usaldada?

Riin Kutsar: Sellest valmis kaks versiooni, sest must-toonekurg on I kaitsekategooria liik. Ka praegusel juhul me ei saa joonistel näidata I kaitsekategooria taimede ja lindude asukohti ja konkreetseid hinnanguid, aga üldhinnangud peaksid välja tulema. Toona oli kaasatud ja läbi viidud linnustiku uuring, mis andis hinnangu, et kavandatavad tuulikud olulist mõju ei avalda. Kasutame seirete andmeid, koostatakse analüüse, et seda liiki jälgida. Toona olid esimesed objektid, täna katsume sellega arvestada.

Kodanik: Sanga looduskaitseala on lähedal. Ta peab lendama, kolmes kohas on tuulikud, kust ta peab läbi lendama.

Riin Kutsar: minule teadaolevalt lind väldib tuulikut. Üks oht ongi see, et trajektoor pesapuust toitmisalani muutub liiga pikaks. Toitumisalad on Eestis ka üheks probleemiks, mis tähendab, et liiga pikad trajektoorid võivad viia ta ohtu. Ja see ongi üks analüüs, mida Saarde vallas teostatakse. Seireandmed on olemas, kus musta-toonekurge on nähtud ja praegu toimub eksperdi analüüs, millest lähtuvalt antakse soovitusel.

Kodanik: seal oli 9 väikse-konnakotka pesa, mitu alles? Kas inventuur on tehtud?

Riin Kutsar: minule teadaolevalt on seire tehtud. Eelmise aasta hindamisraport ei ole veel valminud. Kui palju neid kaardistati, kuhu tuleb seada kitsendusi. Oleme selle saabumise järel targemad ja saame arvestada.

Jaanus, Võrumaa: elan Nursipalu kõrval, tean, mis on müra. Ma tahtsin küsida, kuna tegelen mesindusega. Ma ei ole näinud mesilast uuringutes? Kuidas sellega on?

Riin Kutsar: praktika puudub. Oleme ka püstitanud need küsimused – mis on KSH hindamiskohustus, mida peab katma. Teie sõna ja hää on oluline vallale, KSH on ellu kutsutud, et me käsitleksime keskkonnamõjusid. Me ei taha halba, me tahame neid asjaolusid täpsustada. Kui on küsitavusi, siis me küsime ametkondade käest - kui palju peame üht või teist teemat käsitlema.

Robert: Teemad mis puudutab erinevaid meetoodikaid – maailmas väga selliseid tuulikuid ei ole. Kõik meetoodikad, mida te kasutate, ettepanek on kasutada neid meetoodikaid, mis on 250m kohta. Väiksemate tuulikute osas see ei päde siin.

Riin Kutsar: müramodelleerimine võtab arvesse vastavaid tuulikuid.

Robert: müra, interferents, visuaalne mõju, kumulatiivne mõju, mõju inimesele ja varale, elus loodusele laiemalt – võtta aluseks kõrgemad tuulikud.

Riin Kutsar: enamik neid teemasid on KSH-s kaardistatud.

Robert: et oleks kõrgete tuulikute meetoodika. Ulatus on erinev, kinnisvara puhul on 3 km. Teen ettepaneku, et eelnevalt loetletu osas võetaks mõju hinnanguks 50 km.

Riin Kutsar: hindame mõjust tulenevalt, oleme olemasolevast praktikast tulenevalt mõjuulatused määratlenud. Teame juba kaugele mõjud ulatuvad. See ongi aluseks võetud. See ei tähenda, et me nendesse piiridesse kinni jääme, kui müra mudel näitab mingis ulatuses müra, siis me seda ka esitame. 50 km on ülevõimendatud. Kaalume, aga arvestada arvatavasti ei saa.

Anne Mändmets, Tõlla küla: tahan teha avalduse. Kuna saarde Vallavalitsus ei arvesta kohalike elanikega. Siis meie kahe küla elanikud Tõlla ja Kamali külast avaldame soovi liituda Mulgi vallaga.

Urmas Kose, Kikerpera külast: oli öeldud et vallavolikogu kehtestas EP, siis Vallavolikogu peaks olema ka õigus lõpetada EP-d. Kuidas näeb ette seadus? Kas kogu protsess tuleb läbi teha või saab lõpetada ka poolepealt? Kas positiivse või negatiivse otsuse.

Raivo Ott: Volikogu saab algatada ja saab lõpetada. Täna sel päeval käivad uuringud, ootame ära märtsi ja mürauringud. Kui selgub, et ei ole võimalik edasi minna, siis saab alati lõpetada.

Kert Lapimaa: Soomes on uuringud, kus on uuritud infraheli 60 km kaugusel. Tootsi tuugenite puhul on see hinnatud konservatiivselt. Täpsustan – te ju saate teha ka kõrgemalt uuringuid kui seadus nõuab. See on ju teie siiruse asi. Te ei pea ju võtma jäika seisukohta, kui on näha, et on mingi jama. Siis te ei taha seda juurde teha. Tehke palun nii, et rohkem ei tuleks.

Riin Kutsar: meie töövõtjatena pakume seda, mis on tellitud. Kui vald on valmis neid teemasid käsitlema, siis vallal on võimalik need täiendavaid uuringuid tellida. Mina ei saa midagi täpsemalt teha. Soome mürauringutega olen kursis, aga teatud uuringutesse tuleb suhtuda kriitiliselt, neid on erinevaid, mis väidavad erinevaid asju. Ma ei taha vaielda, me vaatame Kliimainimeste ja

Terviseameti otsa, et eraldi tellitud tööd annaks vastused. Seal on täpselt analüüs, erinevate põhjamaade uuringutest, mida on mõõdetud ja mudeldatud. Siis võtame selle aluseks. Me tahame head ja võtame uued normid aluseks. Kui tulemused on kätte saadavad. Kui vald soovib veel täpsemad uuringud algatada ja protsessis juurde panna, siis me võtame arvesse.

Kodanik: meil on ju täna töötav tuulepark. Inimesed on juba haiged, aga tulemused saame märtsis. Kas tuulik vehib või ei vehi, arendaja saab oma raha kätte. Pange tuulikud seisma, kaua te tapate meie inimesi.

Kodanik: küsimus valla esindajatele, homme on Tihemetsas vestlus kohvilaua ümber, kus on mingi valimi järgi mingi hulk inimesi. Miks see koosolek toimub ja kuidas on see valim tehtud? Kas Vallavalitsus on koosoleku vahendaja ja seda viib läbi Turu-uuringute AS ja mis selle uuringu eesmärk on? Kas need vähesed, kelle ajud ei ole pestud saavad seal siis ilusti pestud?

Merileid Kütt: eesmärgi kohta räägib arendaja, selle on tellinud arendaja. Tegemist on fookusgrupi uuringuga. Tegemist ei ole aruteluga. Rühmavestlusel on 8-9 inimest ja Turu-uuringute AS seda tõesti teeb ja korvab ka panustatud aja. Sihtrühma olen aidanud kokku panna, sest uuringufirma andis väga konkreetsed suunised, kes uuringus peaks kindlasti osalema. Ma kirjalikult pöördusin nende inimeste poole ja on neid siin ka saalis. Olen öelnud, et kui tunnete huvi, siis andke sellest märku, et kas ma võin neid andmeid edastada uuringu koostajale.

Utilitas Wind OÜ esindaja: läbi Turu-uuringute keskuse fookusgrupi töö oleme tellinud. Eesmärk: täiendav info, mis mured ja hirmud on. Mis on positiivne ja mis negatiivne. Erauuring, neutraalne osapool. Sarnaselt tuli ka avaliku koosoleku käigus välja, et teha mürauuring, loodame seda ka sellest uuringut. Seda saab kasutada ka teistes valdades. Muud põhjust või tagamõtet pole.

Maido Särev: Eestis ei ole 20 a jooksul tehtud ühtegi uuringut. On küsitlused. See on täpsustus. Tehke mulle selgeks, kus maalt on tuuliku energia roheline?

Utilitas Wind OÜ esindaja: laiem küsimus. Taastuvenergeetika ja ressurs, milleks on tuul. Pikemalt ei peagi selgitama.

Veiko Kuusik: küsimus, Merileidile – ameti koha suhtes, kui sul pole sellealast haridust, kuidas sa saad saata vastuseid ja vastutada. Ma ei saa aru sellest. Sellisel kohal peaks olema inimene, kes tunneb asja.

Merileid Kütt: taastuvenergia spetsialisti ametikoht on hiljuti loodud. Olen menetlusprotsessiga hästi hakkama saanud. Menetluses vigu ei ole olnud.

Rain: räägime ettevaatuspõhimõttest. Eelmine kord öeldi, et ettevaatuspõhimõtet tuleb järgida Natura hindamisel. See on puha vale.

Riin Kutsar: mina pidasin silmas keskkonnamõju hindamise eksperte, meie ei ole otsuse langetajad. Otsuse langetab KOV. Ainult Natura hindamine, kus erialaekspertid peavad andma selge määratluse, kas mõju konkreetsele liigile/elupaigale on välistatud või mitte.

Rain: Utilitas, lubasite saata tuulikute sertifikaadid meilile. Tuulikutel on sertifikaadid, mis on tuulikutel – ma palusin neid. Miks neid ei näidata. Seal on ju kirjas kuidas see mõjub. Tooge need nähtavale, me tahame neid näha.

Utilitas Wind OÜ esindaja: Otsin, saadan, teeme.

Kodanik: praegu toodame, poole vähem kui tarbime. Tahan nõu küsida või ettepanekuid, millest hakkame 10a pärast tootma energiat ja nii, et see oleks veel odav. Hetkel ostame kallilt sisse, me ei saa arendada, eksportida. Varem müüsime välja, nüüd me impordime seda poole võrra elektrit sisse. Mida me 10 a pärast ette võtame?

Kodanik: mis saab tuulikutest, mis saab siis kui need enam ei toimi ja ei tööta ja kes need utiliseerib?

Utilitas Wind OÜ esindaja: kui nad ei tööta, pannakse seisma ja utiliseeritakse.

Riin Kutsar: arendaja vastutus on ka tuulepargi likvideerimine.

Kodanik: kes vastutab kui arendaja pankrotis on?

Utilitas Wind OÜ esindaja: likvideerimine nagu muu vara puhul. Näiteks keegi ostab üle, käitab edasi jne.

Kodanik: palun ärge müüge oma inimesi maha. Te saate raha selle eest. Teil on ainult raha selle eest vaja. Ma tean, et valitus pigistab sõda ei ole ainuke genotsiit. See on ka siis kui põliselanikud aetakse välja kodudest. Ainuüksi Inglismaal sureb 10 000 - 100 000 lindu aastas. Kuidas tehakse uuringuid kui meil veel neid tuuliku ei ole? Kas te küsite lindudelt ja nahkhiirtelt. Need uuringud on kõik tehtud. Need on tehtud. Igal tootel on juba müra ja kahju olemas. Vaadake YouTube-i, kõik on täis nutvaid inimesi, elukeskkond on rikutud. Terviseprobleemid on tõsine probleem. Tänapäeval on puhtamaid energia tootmise viise – tuumajaam, kivisüsi. Tuulikud on primitiivne, 20 a juba olnud, mered on tavotti täis.

Kodanik: meiega üldse ei arvestata. Algatasime rahvaalgatus.ee lehel „Ei, tuuletööstuse arendamisele Saarde vallas“ Me kutsume kõiki sinna allkirju andma.

Kodanik: mind häirib see tehniline jutt, uuringud. Aga inimeste peale siin üldse ei mõelda. Siin on inimesed, keda ei kuulata. Mina olen mõjualal. See proovitakse pöörata, et nii see ei ole. Olge nädal aega ja vaadake metsas ringi, loomi on vähem, linde on vähem, müra on nii suur. Taheti lähedal panna tehnikat. Mina olin selle vastu. Mina tahan privaatsust. Kogemused on juba 20a, see on kõik äri. See müra, jalutasin koeraga, see oli kohutav müra, mis sealt tuli. Saab kõike muuta, modelleerida ja teha. Kuidas oli mu elu enne ja mis on praegu – mingit positiivsust ma ei näe. See on kurb. Tehniline jutt, kuulake ära. Ründate oma statistiliste andmetega.